

Luonnonvarapuntari opastaa kestävään kehitykseen

Anja Yli-Viikari, MTT

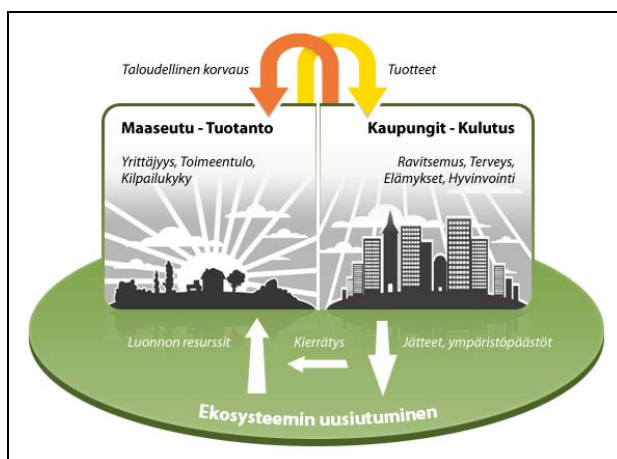
MTT:n Luonnonvarapuntari tarjoaa pian internetissä tietoa luonnonvarojen kestävästä käytöstä. Sivustolta löytyy keskeisiä tunnuslukuja maatalouden kehityksen arviointiin sekä politiikkatoimien seurantaan ja suunnitteluun.

Kestävä kehitys on monen mielestä varsin kulunut sanapari. Sen vaikutukset jäivät varsin vähäisiksi, vaikka kestävä kehitystä on tavoiteltu sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla.

Kestävyyden ydinajatus on kuitenkin edelleen ajankohtainen ja tärkeä. Kehityksen pitää olla sekä ekologisesti, taloudellisesti että sosiaalisesti kestävällä pohjalla, jotta tulevaisuutemme olisi turvattu. Olennaista on siis välillä katsoa sitäkin, mihin suuntaan olemme etenemässä ja miettiä, onko suunnan muutoksiin tarvetta.

Kehityksen "kestävyyttä" on vaikea mitata

Vaikeutena kestävä kehityksen puntaroinnissa on se, että kysymys on pitkälti arvoista. Ne ovat meillä jokaisella erilaiset. Kokonaiskuvaa kehityksen suunnasta on myös usein vaikea hahmottaa yksityiskohtien merestä, jonka media tuo eteemme. Esimerkiksi maataloudessa tehty työ ja saavutukset ravinteiden tarkemmassa käytössä ovat jääneet vähäiselle huomiolle ravinnekuormitusta koskevassa uutisoinnissa.

Luonnonvarojen käytössä on kysymys ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksesta.

Luonnonvarapuntari auttaa kestävyuden arvioimisessa kokoamalla yhteen eri alojen tutkimustietoa aiheesta. Ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen näkökulma tuodaan samaan yhteyteen. Oheinen kaavio kuvaa tätä kokonaisuutta, josta nousee esille kolme keskeistä teemaa: tuotteet, joita uusiutuvia luonnonvaroja hyödyntäen tuotetaan yhteiskunnan kulutukseen, yrittäjäyys, joka on edellytyksenä tuotannon jatkuvuudelle sekä luonnonvarojen käytöstä aiheutuvat ympäristövaikutukset.

Luonnonvaroja hyödyntävä alkutuotanto sijoittuu kuvan mukaisesti pääsääntöisesti maaseudulle, jossa tarvitaan peltojen ja metsien hyödyntämiseen liittyvää yrittäjäyttä. Jatkojalostuksen ja kaupan kautta uusiutuviin luonnonvaroihin perustuvat tuotteet ja palvelut saatetaan kuluttajien ulottuville. Varsinkin elintarvikkeet ja lämpöenergia ovat yhteiskunnan ja kuluttajien hyvinvoinnin kannalta erittäin keskeisiä resursseja. Näiden ohella maaseutu tuottaa monia muitakin hyödykkeitä ja palveluita, joiden käyttö vähentäisi uusiutumattomiin luonnonvaroihin kohdistuvaa painetta.

Ympäristövaikutukset syntyvät materiaalivirrasta, joka lähtee liikkeelle alkutuotannosta päätyen lopulta kuluttajille ja siitä edelleen jätteenkäsittelyyn. Merkittäviä ympäristövaikutuksia aiheutuu koko tämän ketjun aikana. Kuormituksen vähentämiseksi olisi tärkeää vähentää turhaa kulutusta sekä lisätä tuotannon ekotehokkuutta, jolloin tuotteet saadaan aikaan vähemmällä raaka-aineiden käytöllä ja myös ympäristöön päätyvät hävikit pienenevät.

Tuotannon taloudellinen kestävyys riippuu puolestaan rahavirrasta, joka suuntautuu päinvastaiseen suuntaan kuin materiaalivirta – kuluttajilta tuottajille. Maaseudun elinvoimaisuus lisääntyy siellä, missä kuluttajien muuttuvaan kysyntään osataan parhaiten vastata.

Kestävyyttä vai kestäättömyyttä?

Selvää on, että tällaisen laajan kokonaisuuden ”kestävyyttä” ei voi suoraan määrittää. Luonnonvarapuntari tarjoaa kuitenkin tietoa, jonka avulla arvokeskustelua kehityksen tavoitellusta suunnasta voidaan paremmin käydä.

Tuotteet-osuuteen on kerätty avainlukuja elintarvikkeiden ja bioenergian tuotannosta maataloudessa. Elintarvikkeiden osalta on nähtävissä elintarviketuonnin, mutta myös viennin vähittäinen kasvu. Onko siis olennaista, että näiden käyrien erotus pysyy samalla tasolla, jolloin kotimaisen tuotannon määrä pysyy samalla tasolla? Vai kertooko kestävyydestä enemmän se, että tuotannon omavaraisuus pysyy korkealla – suomalaiset syövät suomalaista ruokaa?

Ympäristö-osuudessa seurataan elintarvikeketjusta aiheutuvia ympäristövaikutuksia. Typpi- ja fosforitaseiden avulla maatalouden vesistökuormituksen voidaan nähdä kääntyneen selkeään laskuun, vaikka vesien tilassa

muutokset ovatkin vielä olleet vähäisiä. Myös maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen kehitys on ollut varsin myönteistä.

Näiden asioiden ohella Luonnonvarapuntarissa seurataan maatalousluonnon monimuotoisuuden muutoksia ja maataloudessa hyödynnettävien geenivarojen kehitystä.

Yrittäjyys-osuus kertoo luonnonvarojen käyttöön liittyvästä taloudellisesta ja sosiaalisesta kehityksestä. Maaseutuyrittäjyyden kasvu on ollut yksi viimevuosien myönteisistä ilmiöistä. Sen sijaan maatilojen kannattavuuskehitys on ollut heikkoa.

Vastuu kestävästä valinnoista

Kuluttaja on monella tavalla keskeisessä roolissa. Jokainen tuote, joka siirtyy päivittäisten valintojen seurauksena ostokassiin, on valmistuksen aikana jättänyt omat jälkensä niin ympäristön tilaan kuin maaseudun elinvoimaisuuteenkin. Vastuullisten valintojen tekeminen ei kuitenkaan ole helppoa, kun otetaan huomioon, kuinka laajoista ilmiöistä on kysymys.

Tuottajankin mahdollisuudet valita ympäristön ja maaseudun elinvoimaisuuden kannalta hyviä tuotantomenetelmiä ovat rajalliset. Tuottajan haasteena on enemminkin pystyä tuottamaan sellaisia tuotteita ja palveluita, joille yhteiskunnassa on kysyntää. Elintarvikemarkkinoilla kun toimitaan kypsillä markkinoilla, joilla hinta määrää tavarankin menekin. Näin etenkin nyt, kun elintarvikkeiden liikkuvuus globaaleilla elintarvikemarkkinoilla on jatkuvasti lisääntymässä.

Yhteiskunnan ohjausta tarvitaan, jotta tuotanto siirtyisi asteittain ympäristöystävällisempään suuntaan. Myös tieto on tarpeen niin kuluttajien, tuottajien kuin yhteiskunnankin päätöksenteon tueksi.

Lisätietoja: anja.yli-viikari@mtt.fi
puh. (03) 4188 3183

kuvat: Tapio Tuomela ja Yrjö Tuunanen/MTT:n arkisto

TT:n Luonnonvarapuntari tarjoaa pian internetissä tietoa luonnonvarojen kestävästä käytöstä. Sivustolta löytyy keskeisiä tunnuslukuja maatalouden kehityksen arviointiin sekä politiikkatoimien seurantaan ja suunnitteluun.